

20 043

Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa

Nr. 75

VERSLAG VAN DE ZITTING 2008 (DERDE DEEL)

Vastgesteld 9 september 2008

1. Inleiding

De delegatie uit de beide Kamers der Staten-Generaal naar de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa heeft van 23 t/m 27 juni 2008 deelgenomen aan het derde deel van de zitting 2008 te Straatsburg. Hiermee brengt zij verslag uit van de behandeling van de tijdens deze zitting geagendeerde onderwerpen en van de bijdragen van haar leden aan het debat over die onderwerpen. De bij de diverse onderwerpen genoemde nummers van documenten bieden de mogelijkheid de desbetreffende documenten na te lezen op de website van de Parlementaire Vergadering¹.

Aan het begin van het derde deel van de zitting 2008 informeerde drs G. de Boer, ambassadeur justitiële zaken op de Permanente Vertegenwoordiging bij de Raad van Europa, de delegatieleden zoals gebruikelijk over de stand van enkele dossiers en recente ontwikkelingen daarin. Op dinsdag 24 juni was de delegatie te gast bij de Permanent Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa, ambassadeur Van der Velden, die de heer Thomas Hammarberg, Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa, en de heer Arjen P. Hamburger, Nederlands ambassadeur Mensenrechten, had uitgenodigd tot het houden van een inleiding over hun werkzaamheden. Beide betogen gaven aanleiding tot een levendige wisseling van gedachten over de bescherming van mensenrechten op nationaal, internationaal en supranationaal niveau en over de wenselijkheid en de mogelijkheden de coördinatie en samenwerking op dit terrein te verbeteren.

2. Het voortgangsrapport van het Bureau en het Standing Committee

Rapporteur: de heer Boris Zala (Republiek Slowakije); document nr.11652 met twee addenda)

Het voortgangsrapport van het Bureau en het Standing Committee is een vast onderdeel van de agenda van de Assemblee van de Raad van Europa en bevat een opsomming van voorstellen, besluiten, procedurele en materiële activiteiten die Bureau en Standing Committee zowel ter

¹ <http://assembly.coe.int>

voorbereiding als ter uitvoering van de werkzaamheden van de Parlementaire Vergadering ter hand nemen.

Op voorstel van de President werd besloten de rapporten over de verkiezingswaarnemingsmissies in Georgië (*document 11651*) en in de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië aan de agenda toe te voegen.

Mevrouw **Strik**, sprekend namens de Socialistische groep, deelde mee te kunnen instemmen met de inhoud van het rapport over de verkiezingswaarneming in Georgië en dankte de rapporteur voor zijn gedegen analyses. Zij had er behoefte aan enkele opmerkingen te maken over het proces rond deze verkiezingen aangezien zij zelf deel had uitgemaakt van de waarnemingsmissie naar Georgië. Mevrouw Strik zei de conclusies in het rapport ten aanzien van de op de dag van de verkiezingen gevolgde procedures te delen, maar stelde ook vast dat het antwoord op de vraag of verkiezingen eerlijk zijn verlopen en of burgers vertrouwen hebben in het democratisch systeem niet alleen afhangt van die ene verkiezingsdag, zoals overigens ook de rapporteur zelf erkende.

De President en de Nationale Partij van Georgië lijken hun positie te misbruiken om hun machtsgreep op het besluitvormingsproces te versterken. Het lijkt erop dat zij met dat doel de onafhankelijke en kritische geluiden in de samenleving hebben gedwarsboomd. De late veranderingen in het kiesstelsel en de incidenten gedurende de campagne illustreren die tendens. Het is daarom van levensbelang dat het democratisch bewustzijn van de burgers groeit zodat het proces van democratische hervormingen wordt versterkt.

De internationale gemeenschap en de Europese Unie zouden, vooral in de context van het Europese nabuurlandenbeleid, hun pijlen niet alleen moeten richten op intergouvernementele samenwerking met Georgië, maar zouden meer moeten investeren in de civil society van het land. Het ondersteunen van ngo's en oppositiepartijen kan een bijdrage leveren aan de onafhankelijkheid van burgers. Alleen door niet-gouvernementele bewegingen te versterken kunnen de «checks and balances» in het democratische systeem van Georgië worden verzekerd en kan vertrouwen worden herwonnen. De Raad van Europa heeft in dat opzicht nog een taak te vervullen, maar hij kan ook de Europese Unie aan haar cruciale rol herinneren.

De heer **Kox**, het woord voerend namens de fractie van Verenigd Europees Links, dankte de rapporteur voor zijn rapport en herhaalde graag de complimenten van de Zweedse Riksdag aan het Standing Committee voor zijn komst naar Zweden. Spreker zei echter niet blij geweest te zijn met de afwezigheid van de voorzitter van het Comité van Ministers, de heer Carl Bildt, de Zweedse minister van Buitenlandse Zaken, die er de voorkeur aan had gegeven een andere vergadering bij te wonen. Van zijn afwezigheid is een verkeerd signaal uit gegaan. Omdat was afgesproken dat het Comité hem daar zou ontmoeten had hij daar moeten zijn. De heer Kox vond dat dit negatieve punt genoemd diende te worden tezamen met de complimenten aan diegenen die er wel waren. In de afgelopen maanden heeft de Parlementaire Vergadering drie waarnemingsmissies naar verkiezingen gezonden. In navolging van de rapporteur zei de heer Kox de deelnemers aan die missies graag te willen bedanken. Het werk dat zij doen is erg belangrijk en belangrijker dan het in het verleden was.

Over de verkiezingen valt goed én slecht nieuws te melden. Het slechte nieuws is dat zowel de Macedonische als de Georgische verkiezingen niet voldeden aan de normen van de Raad van Europa. De rapporteur van het verslag over de missie in Georgië, de heer Eörsie, is, zo vervolgde de heer Kox, een optimistische man en zegt dat de parlementsverkiezingen in Georgië beter verliepen dan de presidentsverkiezingen. Dat is gelukkig zo,

maar spreker herinnerde er ook aan dat dezelfde rapporteur destijds had opgemerkt dat de presidentsverkiezingen nog slechter waren verlopen dan was verwacht. Dus als de parlementsverkiezingen beter waren dan de presidentsverkiezingen en deze laatste slechter zijn verlopen dan verwacht dan is de vraag gerechtvaardigd hoe ver we nu zijn gevorderd. De heer Kox voegde toe de kritische opmerkingen over Georgië van mevrouw Strik te onderschrijven. Hij wees er vervolgens op dat de rapporteur over deze missie heeft gezegd dat de verkiezingen geen volledig gebruik hebben gemaakt van het democratisch potentieel in Georgië. Spreker zei deze zinsnede te kennen omdat zij gelijk is aan de verklaring na de presidentsverkiezingen in Rusland. De Raad van Europa moet verkiezingen op basis van steeds dezelfde normen worden beoordeeld; als dat is gebeurd, dan zijn de parlementsverkiezingen in Georgië niet beter dan de presidentsverkiezingen in Rusland. Dat moet de Raad grote zorgen baren. De Macedonische verkiezingen voldeden evenmin aan de internationale standaarden, zoals de rapporteur voor dit verslag opmerkte. De uitslagen in meer dan 100 stemlokalen moesten ongeldig worden verklaard. Als gevolg van geweld is zelfs een dode gevallen. Wij zouden ons beschaamd moeten voelen dat zoiets in Europa nog gebeurt. De heer Kox zei blij te zijn dat hij had vernomen dat de tweede ronde beter is verlopen. Tegelijkertijd zijn, zo herinnerde hij de vergadering eraan, de verkiezingen in Armenië ook slecht verlopen. Ook dat is deel van het slechte nieuws. Het goede nieuws is, zo herhaalde de heer Kox zijn al in Stockholm gemaakte opmerkingen, dat de verkiezingen in Servië, die onder de meest moeilijke omstandigheden voor de Servische politieke partijen, de overheid en de bevolking na de afsplitsing van Kosovo plaatsvonden, de beste van alle recentelijk waargenomen verkiezingen waren. Het tweede positieve punt dat daarbij te melden valt is dat er serieuze verkiezingen konden plaatsvinden in een land met al zijn verschillen, conflicten en donkere geschiedenis.

Ander goed nieuws noemde de heer Kox de voorgenomen bijeenkomst in oktober as van alle voorzitters van verkiezingsmissies die moest eerder worden uitgesteld. De heer Kox zei voorstellen van de heer Wille en de heer Margelov om het bewijsmateriaal dat in alle verkiezingsmissies is verkregen in die vergadering te betrekken te ondersteunen. Nieuwe leden kunnen zo immers op een professionele manier worden gebriefd op basis van de eerder verkregen kennis van hun voorgangers.

3. Speech van de heer Carl Bildt, minister van Buitenlandse Zaken van Zweden en voorzitter van het Comité van Ministers

Door de leden **Kox** en **Omtzigt** werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om vragen te stellen naar aanleiding van de rede van de voorzitter van het Comité van Ministers, de heer Carl Bildt. In deze rede, die integraal is opgenomen in het verslag van maandag 23 juni en op de website van de Parlementaire Vergadering (zie onder AS (2008) CR 20) kan worden nagelezen, ging de heer Bildt o.a. in op één van de kern-activiteiten van de Raad van Europa, het uitzenden van missies die toezien op de praktijk van verkiezingen in zijn lidstaten. Hij besteedde daarbij aandacht aan de onlangs gehouden verkiezingen in Georgië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en aan de in september 2008 te houden verkiezingen in Belarus. Onderwerpen die de spreker voorts aansneed waren de ontwikkelingen in Turkije, Servië, Kosovo, Armenië, Azerbeidzjan en Georgië, voor zover het betreft de mensenrechten, de democratie en de «rule of law». De ratificatie van Protocol nr. 14 door Rusland, een belangrijke en noodzakelijke stap op de weg naar een betere beheersbaarheid van de werklust van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens vormde een laatste aandachtspunt in de speech van de heer Bildt.

De heer **Kox** vroeg namens de fractie van Verenigd Europees Links wat het Comité van Minister voornemens is te doen om een eind te maken aan de financiële anorexia van de Raad van Europa. Ook wilde hij weten hoe de mensenrechten zich verhouden tot de recente Zweedse wetgeving op het terrein van de telefoontap.

De heer **Omtzigt** wees er op dat de heer Bildt Kosovo terecht had bestempeld als een belangrijke toekomstige uitdaging voor de Raad van Europa. De Parlementaire Vergadering heeft, zo signaleerde hij, in januari van dit jaar een rapport aanvaard waarin de EU-missie ten aanzien van de «rule of law» in Kosovo werd verwelkomd en waarin werd verzocht de Raad van Europa nauw te betrekken bij het werk dat thans in Kosovo wordt verricht. Zal de heer Bildt bevorderen dat de standaarden van de Raad van Europa volledig worden geïmplementeerd in Kosovo en wil hij de Assemblee daarover vóór de volgende sessie informeren? De heer Omtzigt vroeg vervolgens of het Comité van Ministers zich zal buigen over de wetten die in een aantal landen worden aangenomen op basis waarvan de executieve zich kan en mag bezig houden met de zaken van de rechterlijke macht, zoals nu in Italië schijnt te gaan gebeuren.

In antwoord op de vragen van de heer Kox stelde de heer Bildt dat Zweden geen speciale wetgeving kent ten aanzien van telefoontaps. Wel heeft Zweden sinds kort een zgn Signal Intelligence Law waarin nauwkeurig is geregeld wat de bevoegdheden en mogelijkheden van Zweedse autoriteiten zijn ten aanzien van gegevensverkeer dat over zijn landsgrenzen gaat. Voorheen bestonden op dat terrein mogelijkheden en bevoegdheden zonder wettelijke basis. De nieuwe wet is een uiting van de betrokkenheid van Zweden bij de handhaving van mensenrechten. In antwoord op de vraag betreffende de budgettaire positie van de Raad van Europa wees de heer Bildt er op dat de meeste regeringen in hun relatie tot internationale organisaties hebben gekozen voor de nulgroei-optie. Een dergelijke keuze is, gezien vanuit de verantwoordelijkheid tegenover de belastingbetaler, geen verkeerde. Sommige discussiepartners vinden dat ten aanzien van sommige activiteiten een inhaalmanoeuvre nodig is. De discussie daarover zal zeker worden aangegaan, enerzijds vanuit de zorgvuldigheid die er moet zijn omdat het om belastinggelden gaat, anderzijds vanuit de opvatting dat het handhaven van fundamentele waarden en belangen nu eenmaal niet gratis kan geschieden. Aan het adres van de heer Omtzigt merkte de heer Bildt op niet te kunnen beloven dat zijn volgende rapport over Kosovo de Parlementaire Vergadering vóór haar volgende zitting zal bereiken. Met alle macht wordt aan dat rapport gewerkt terwijl de Raad van Europa intussen doorgaat met zijn belangrijke werk op het terrein van de steun aan minderheden, het uitbouwen van de «rule of law» en de bescherming van religieuze plaatsen en erfgoederen van verschillende aard. Nu wordt gewerkt aan een nieuwe configuratie van de VN-aanwezigheid onder vigeur van de VN-Veiligheidsraadresolutie 1244, zal de Raad van Europa alles in het werk stellen om de inwoners van Kosovo te beschermen.

4. De staat van de democratie in Europa

Ten grondslag aan de discussie over dit onderwerp lagen drie rapporten, opgesteld door een drietal commissies van de Parlementaire Vergadering:

1. Specific challenges facing European democracies: the case of diversity and migration, opgesteld door de Political Affairs Committee; *rapporteur de heer A. Gross (Zwitserland); doc. 11623*
2. Measures to improve the democratic participation of migrants, opgesteld door de Committee on Migration, Refugees and Population; *rapporteur de heer J. Greenway (Verenigd Koninkrijk); doc. 11625*
3. The functioning of democratic institutions in Europe and progress of the Assembly's monitoring procedure, opgesteld door de Committee

on the Honouring of the Obligations and Commitments by Member States of the Council of Europe; *rapporteur de heer S. Holovaty (Oekraïne); doc. 11628*

Het eerste rapport is gebaseerd op de overtuiging dat diversiteit een voortdurend kenmerk is van hedendaagse democratische samenlevingen en een onvermijdelijk resultaat is van modernisering, globalisering en liberalisering van economieën en van veranderende demografie. Migratie is, zo stelt het rapport, een belangrijke oorzaak van de culturele diversificatie binnen de Europese samenlevingen. Diversiteit leidt tot een voortdurende uitdaging aan onze democratieën die, in de meeste gevallen, oorspronkelijk zijn ontworpen en opgebouwd voor meer homogene samenlevingen.

Het rapport levert een bijdrage aan de gedachtevorming over de vraag hoe om te gaan met kansen en knelpunten die voortkomen uit meer diverse samenlevingen. In het bijzonder legt het een aantal tekortkomingen van democratische systemen bloot en bevat het enkele voorstellen van maatregelen die de politieke participatie van migranten en hun betrokkenheid bij het democratische proces bevorderen.

Het tweede rapport begint met de constatering dat de democratische participatie in Europa op een laag niveau ligt. Voor migranten geldt dat in versterkte mate.

De Committee on Migration, Refugees and Population vindt het belangrijk dat migranten een «fair aandeel» wordt geboden in het democratisch proces en dat stappen worden gezet die er toe leiden dat zij effectiever aan de samenleving kunnen deelnemen. Integratie is daartoe het sleutelwoord; zij dient een tweerichtingsproces te zijn waaraan zowel de migrantengemeenschappen als de bevolking van het land deelnemen. De genoemde commissie doet voorstellen ter bevordering van de integratie van zowel de mannelijke als de vrouwelijke immigranten op cruciale terreinen zoals het algemene onderwijs en het taalonderwijs, in de huisvesting en op de werkvloer; er dienen bruggen te worden geslagen tussen gemeenschappen, binnen gemeenschappen en met de diverse autoriteiten.

Er kan een breed scala van maatregelen worden getroffen om de democratische participatie van migranten te verbeteren. De commissie doet voorstellen die gericht zijn op het faciliteren van de verkrijging van een nationaliteit, op de verkrijging van een verblijfstatus voor de langere termijn, op de regularisatie van de situatie van bepaalde niet-reguliere migranten, op de verlening van stemrecht aan migranten op ten minste het lokale niveau. Voort stelt de commissie voor adviesorganen in te stellen die immigranten een stem geven en die er borg voor staan dat immigranten worden gehoord in zaken die hen aangaan.

De commissie pleit vervolgens voor de ratificatie, waar die nog niet heeft plaats gevonden, van de Conventions on the Legal Status of Migrant Workers, on Nationality en die on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level en nodigt de desbetreffende intergouvernementele commissies van de Raad van Europa uit om de implementatie en de daarbij nog aanwezige barrières te analyseren.

De commissie verzoekt tenslotte een onderzoek in te stellen naar beperkingen van de politieke rechten van migranten (zoals bijvoorbeeld de vrijheid van vereniging en vergadering) en nodigt het Bureau van de Parlementaire Vergadering uit na te gaan hoe personen met een migrantenachtergrond beter gerepresenteerd kunnen worden in de PACE zelf.

Het derde rapport bevat de neerslag van de in de periode april 2007-juni 2008 door de Monitoring Committee ten aanzien van 11 landen (Albanië, Armenië, Azerbeidzjan, Bosnië en Herzegovina, Georgië, Moldavië,

Monaco, Montenegro, Oekraïne, de Russische Federatie en Servië) uitgevoerde monitoringsprocedure en van drie zgn. post-monitorings-procedures (Bulgarije, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Turkije) in hun proces van consolidatie van democratische instituties.

Dit rapport beoordeelt zowel de vooruitgang als de tekortkomingen ten aanzien van de diverse processen in de genoemde landen, zoals: de scheiding van de machten, en de rol van het parlement, de verkiezingen en de hervormingen van de kiesstelsels, de politieke partijen en hun grondslagen, de strijd tegen corruptie, pluralisme in de media en lokaal en regionaal zelfbestuur.

Over dezelfde periode zijn ook rapporten opgemaakt met betrekking tot een derde categorie landen die geen voorwerp zijn van een monitoring-procedure of gesprekspartner zijn in een post-monitoringprocedure: Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, San Marino, Slowakije, Slovenië, Spanje, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland.

In het rapport worden de lidstaten opgeroepen nieuwe mechanismen op te zetten als instrumenten voor de controle op de follow-up van de uitvoering van de bevindingen van de Raad van Europa en wordt voorts een aantal suggesties aan de lidstaten gedaan hun procedures zodanig in te richten dat in de toekomst van meer synergie in de werkzaamheden van onderzoek en presentatie sprake kan zijn.

Tijdens het debat over deze rapporten werd het woord gevoerd door mevrouw **Strik** en beantwoordde mevrouw **Jonker**, in haar hoedanigheid van voorzitter van de Committee on Migration, Refugees and Population, enkele vragen.

Mevrouw **Strik** merkte op met waardering te hebben kennis genomen van de in haar ogen afgewogen rapporten en dankte de rapporteurs voor hun werkzaamheden. Zij merkte op dat in de afgelopen acht jaren integratie veel meer een voorwaarde is geworden voor de deelname van migranten dan een doel in zich zelf. Zij onderschreef de zorg van rapporteur Greenway die signaleerde dat integratie louter als verantwoordelijkheid van de migrant wordt beschouwd. Soms wordt een belemmering voor participatie zelfs geschapen door bij voorbeeld het in het leven roepen van integratie-eisen in het kader van naturalisatieprocedures of door de het stellen van de eis van een permanente verblijfsvergunning. Het meest schrijnende voorbeeld is echter het stellen van integratie-eisen aan migranten nog vóór zij in Europa zijn aangekomen. Zij moeten de nieuwe taal in hun eigen land leren voordat ze zich bij hun familieleden in Europa kunnen voegen. De manier waarop ze dat doen is hun eigen verantwoordelijkheid. Steeds meer landen, inclusief Nederland en Duitsland, stellen deze eis en soortgelijke ontwikkelingen vallen waar te nemen in Frankrijk en Denemarken. Wat misschien bedoeld was als steun bleek uit te pakken als obstakel voor een gezinsleven. Het leidt tot onnodige en onwenselijke vertraging van gezinshereniging en het brengt schade toe aan de integratie. Voor ongeletterde, arme, oude en slecht opgeleide migranten is het moeilijk, zo niet onmogelijk zich bij hun gezinnen en families te voegen.

Dat betekent dat er in tweeërlei opzicht sprake is van discriminatie. In de eerste plaats gelden de genoemde eisen niet voor alle nationaliteiten. Zij gelden bijvoorbeeld niet voor migranten uit Japan of Zuid-Korea, maar wel voor migranten uit China en Peru en voor de vele migranten uit lidstaten van de Raad van Europa zoals bijvoorbeeld Turkije en de meeste Oost-Europese landen. In de tweede plaats is er sprake van discriminatie ten aanzien mensen die een minderheidstaal spreken omdat gezinsleden worden «getest» op de officiële meerderheidstaal.

Mevrouw Strik vervolgde haar betoog door op te merken dat het van belang is dat de Raad van Europa staat voor het recht op gezinsleven. De Raad zou dan ook duidelijk moeten maken dat de integratie-eisen

uitsluitend dan kunnen worden gesteld indien de migranten al behoren tot de samenlevingen waarvan de autoriteiten hen ondersteunen in het voldoen aan die eisen. Alleen dan is er sprake van een non-discriminatoire tweerichtingverkeer zonder gevaar van schendingen van mensenrechten. Integratie is een gemeenschappelijk doel dat openheid vereist en er niet toe mag leiden dat mensen worden gebruikt als instrument van een bepaald integratiebeleid. Mevrouw Strik deelde mee om die reden het amendement op paragraaf 9.1.2., dat de bepaling toevoegt dat de eisen ten aanzien van taalvaardigheden niet tot belemmeringen mogen leiden in de uitoefening van het recht op gezinsleven.

Mevrouw **Jonker**, sprekend in haar hoedanigheid van voorzitter van de Committee on Migration, Refugees and Population, merkte op dat naar aanleiding van de gehouden interventies in het debat in haar gedachten twee namen van Nederlandse staatssecretarissen opkwamen, mevrouw Nebahat Albayrak en Ahmed Aboutaleb. Mevrouw Albayrak is van Turkse afkomst, de heer Aboutaleb is geboren in Marokko.

Toen de minister-president hen uitnodigde zitting te nemen in zijn nieuwe kabinet leidde dat tot een explosieve discussie in Nederland. Konden elders geboren staatssecretarissen wel voldoende ingevoerd zijn in het land dat zij zouden moeten vertegenwoordigen? Zouden zij, in gevallen waarin Marokko of Turkije in het debat zouden worden betrokken, hun verantwoordelijkheden jegens de Nederlandse samenleving niet verliezen? De discussie hierover was schokkend en beide bewindslieden kregen, ondanks hun grote kwaliteiten, vele persoonlijke aanvallen te doorstaan. Net als de eerste vrouw in het parlement waren zij de besten van de besten ander zouden zij deze obstakels nooit hebben overwonnen en de positie hebben verworven die zij nu hebben. Nederland is niet het enige land waarin discussies als deze hebben plaats gevonden.

Drie weken geleden ging staatssecretaris Aboutaleb van Sociale Zaken en Werkgelegenheid samen met zijn collega van Economische Zaken op handelsmissie naar Marokko. Daar overtuigde hij meer Marokkanen dan de staatssecretaris van Economische Zaken ooit zou hebben kunnen doen, ervan te investeren in Nederland. In september zal mevrouw Albayrak, de staatssecretaris van Justitie van Nederland, tijdens een door de Raad van Europa te organiseren conferentie, spreken over het belang van migratie en tegen de intolerantie op een manier waarop mensen van Nederlandse afkomst dat nooit zullen kunnen. Als we werkelijk geloven in de multiculturele samenleving, dan moeten wij dergelijke initiatieven steunen. Enerzijds kunnen we dat doen door middel van beleid, politieke instrumenten en complementaire instrumenten, zoals de ratificatie van verdragen en de ontwikkeling van strategieën. Anderzijds kunnen we dat doen door beïnvloeding van onze nog steeds zo gesloten cultuur en door de stereotype manier waarop wij mensen met een buitenlandse achtergrond benaderen te veranderen.

Iedere burger heeft de verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren aan een tolerant land, maar als burgers het spoor van hun toekomstige leefomgeving kwijt raken – en dat is misschien beter te begrijpen als burgers de omgeving waarin zij 40 jaar hebben geleefd niet meer erkennen – dan hebben parlementariërs de verantwoordelijkheid hen weer op het spoor te zetten. Beleid, wettelijke instrumenten en positieve veranderingen in de cultuur moeten hand in hand gaan.

Het debat werd afgesloten met de amendering en aanvaarding van een drietal aanbevelingen en een drietal resoluties. De aanbevelingen zijn gedrukt onder de nrs. 11623/1839, 11625/1840 en 11628/1841, de resoluties onder de nrs. 11623/1617, 11625/1618 en 11628/1619).

Resolutie 11623/1617 stelt vast dat de moderne democratische samenlevingen worden gekenmerkt door een toenemende culturele diversiteit die het gevolg is van modernisering, globalisering en liberalisering van hun

economieën. Migratie is een belangrijke oorzaak van culturele diversificatie en stelt aan deze, van oudsher homogene, democratieën nieuwe uitdagingen om een stem te geven aan allen die ervan deel uitmaken. Voor een adequaat functioneren is een goede balans nodig tussen enerzijds respect voor diversiteit en anderzijds integratie. Integratie impliceert een zekere mate van betrokkenheid bij de samenleving die zich o.a. uit in kennis van de taal en respect voor de constitutionele waarden (democratie, mensenrechten en de «rule of law») in die samenleving. Integratie is zowel een noodzakelijke voorwaarde als een evaluatiecriterium voor de kwaliteit van een democratie. Vanuit dat gezichtspunt en met het doel hun democratische processen voor allen toegankelijk te maken worden lidstaten opgeroepen barrières te slechten en stimulansen te scheppen op drie terreinen: de nationaliteitswetgeving, de wetgeving op het terrein van individuele politieke rechten van burgers en ten aanzien van de registratie van burgers.

Aan de nationale parlementen wordt gevraagd het rapport van de Raad van Europa over de staat van de democratie in Europa in 2008 te onderzoeken en te bezien in het kader van hun wetgevende taken en activiteiten.

In de hiermee samenhangende aanbeveling (11623/1839) roept de Parlementaire Vergadering het Comité van Ministers o.a. op te komen tot harmonisering van datasystemen ten aanzien van migranten, tot het opstellen van richtlijnen voor de registratie van en het verlenen van status aan buitenlanders die met een rechtsgeldige titel verblijven in één van de lidstaten van de Raad van Europa, tot het harmoniseren van regels met betrekking tot het stemrecht en ander politieke rechten voor buitenlanders in de lidstaten en tot het, in navolging van de Nederlandse regering, doen uitvoeren van een evaluatie van de kwaliteit van de eigen democratie op basis van de richtlijnen van het International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA).

Resolutie 11625/1618 is gericht op de verbetering van de democratische participatie van migranten en inwoners van de lidstaten met een vreemde nationaliteit op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Kort samengevat roept zij de lidstaten op met betrekking tot diverse terreinen in de samenleving (onderwijs, werkomgeving, sport, cultuur, gezondheidszorg, publieke dienstverlening) op te treden als aanjager van een integratieproces dat ertoe leidt dat verschillende gemeenschappen nader tot elkaar komen en met elkaar worden verbonden. De lidstaten wordt gevraagd bestaande hindernissen voor democratische participatie te slechten en participatie door middel van concrete maatregelen (instelling van adviesraden, ondersteuning vrouwenorganisaties en vrijwilligersprojecten voor migranten) te faciliteren. Aanbeveling 11625/1840 verzoekt het Comité van Ministers o.a. om het European Committee on Local and Regional Democracy (CDLR) opdracht te geven de implementatie van de standaarden van de Raad van Europa, zoals neergelegd in de Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at Local Level, te analyseren. Ook zouden concrete beperkingen in de lidstaten ten aanzien van het recht van vereniging en vergadering van migranten moeten worden onderzocht. Voorts dient de European Commission for Democracy through Law (de zgn Venice Commission) te worden gevraagd een onderzoek in te stellen naar grondwettelijke beperkingen van het kiesrecht van migranten en zonodig hulp te bieden bij het doorvoeren van hervormingen op dit terrein.

Resolutie 11628/1619 bevat de neerslag van de bevindingen van de Monitoring Committee ten aanzien van de door haar uitgevoerde monitoringactiviteiten in de eerder genoemde 11 landen en van de activiteiten van de verschillende mensenrechteninstellingen over de afgelopen jaren en het door hen bereikte acquis. Deze bevindingen zijn

ondergebracht in een 7-tal categorieën: 1) de machtscheiding en de rol van het parlement 2) verkiezingen en hervormingen van de kiesstelsels 3) de politieke partijen en hun grondslagen 4) de strijd tegen corruptie 5) pluralisme in de media 6) regionale en lokale democratie en 7) het voortbestaan van onopgeloste conflicten. De resolutie roept de lidstaten o.a. op, waar dat nodig is, mechanismen te ontwikkelen of uit te bouwen die zijn gericht op het uitvoeren van aanbevelingen van de bevindingen van de Raad van Europa en wijst erop dat het dringend gewenst is dat de nationale parlementen door hun regeringen regelmatig worden ingelicht over de stappen die zijn of worden gedaan om de aanbevelingen van de Raad aan de regeringen ten uitvoer te brengen. Ook wijst de resolutie erop dat de nationale parlementen een rol hebben in het toezien op de tenuitvoerlegging en uitvoering van uitspraken van het Hof te Straatsburg, in het bijzonder als het daarbij gaat om het treffen van wettelijke maatregelen of voorzieningen.

Aanbeveling 11628/1841 roept het Comité van Ministers op niet alleen kennis te nemen van de in de resolutie neergelegde bevindingen, maar ook te bevorderen dat de daarin genoemde acties worden opgenomen in het Activiteitenprogramma van de Raad, in het bijzonder als het gaat om standaard- en normstelling, ondersteuning door deskundigen en het opzetten van samenwerkingsprogramma's. De Raad roept het Comité van Ministers voorts op de autoriteiten in de lidstaten uit te nodigen mechanismen te ontwikkelen die voorzien in de uitvoering van de bevindingen van de Raad van Europa en in controle op de follow-up. Tenslotte wordt het Comité van Ministers verzocht te bevorderen dat de nationale parlementen door hun regeringen regelmatig worden ingelicht over de uitvoering van maatregelen in het kader van de monitoringsactiviteiten en te verzekeren dat de uitspraken van het Straatsburgse Hof worden uitgevoerd.

5. De situatie in China

Aan een algemeen politiek debat over een rapport van de Political Affairs Committee over de situatie in China (*doc. 11654; rapporteur de heer J.C Mignon (Frankrijk)*) werd deelgenomen door de heer **Elzinga** namens de fractie van Verenigd Groen Links.

Het rapport constateert dat terecht wordt vastgesteld dat China in de laatste decennia op een aantal terreinen een geweldige vooruitgang heeft gemaakt; in het bijzonder geldt dat voor de economie en de daarbinnen uitgevoerde moderniseringsprogramma's. Die dynamische economie en haar enorme groei hebben China op de vierde plaats van de wereld economieën geplaatst. China heeft uitstekende handelsbetrekkingen met de lidstaten van de Raad van Europa. De commissie constateert dat de gesignaleerde vooruitgang evenwel niet vergezeld is gegaan van een significante hervorming van het politieke systeem, noch van een tastbare vooruitgang in de bescherming van de mensenrechten, zoals de recente gebeurtenissen in Tibet hebben laten zien. De economische vooruitgang van China kan alleen op de voorgrond blijven als er ook democratische commitments worden aangegaan. Terwijl enerzijds duidelijk is dat ieder land zich duidelijk onderscheidt door zijn eigen cultuur, moet anderzijds worden benadrukt dat de beginselen van de mensenrechten, de «rule of law» en de democratie universeel zijn. De verdediging van die beginselen kan en mag daarom niet stoppen bij de landsgrenzen van de 47 lidstaten van de Raad van Europa, zoals nog eens werd vastgesteld in de slotverklaring van de Warschau-top.

Het rapport is erop gericht China uit te nodigen om zich te verbinden tot een dialoog met de Raad van Europa omdat de diversiteit van culturele benaderingen louter een bron van wederzijdse verrijking kan zijn, vooral als die dialoog plaatsvindt op basis van vertrouwen. De Parlementaire

Vergadering staat klaar om haar aanzienlijke ervaring op het gebied van de democratie beschikbaar te stellen terwijl zij zich er uiteraard van bewust is dat het aan elke democratie zelf is de eigen benadering te kiezen. Als organiserend land van de Olympische Spelen 2008 heeft China een unieke kans om de wereld niet alleen zijn organisatievermogen, maar ook zijn vastbeslotenheid om zijn «record» op het gebied van democratie, mensenrechten en de «rule of law» te verbeteren, te tonen.

De heer **Elzinga** dankte de rapporteur voor het rapport dat naar zijn mening een belangrijke stap zou kunnen zijn op de weg naar een meer substantiële voortgang van de dialoog tussen de lidstaten van de Raad en de Volksrepubliek China. Die dialoog die belangrijk is en ons wederzijds belang dient, moet ook gaan over de mensenrechten. Daarmee kan zij de levens van vele miljoenen mensen verbeteren. Wij hebben een gemeenschappelijke basis: zowel China als de 47 lidstaten van de Raad van Europa hebben het VN-Handvest geratificeerd. China, zo vervolgde spreker, verdient onze aandacht omdat onze economische activiteiten meer en meer onderling verweven raken. Al onze economieën zijn bezig hun banden met China te verbeteren omdat er voor beide zijden, maar in het bijzonder voor China, grote voordelen te behalen zijn. China's economie heeft over de afgelopen decennia een enorme groei te zien gegeven. Volgens een recent rapport van de International Labour Organization (ILO) heeft China in de afgelopen 25 jaren meer mensen van armoede bevrijd en meer kinderen aan onderwijs laten deelnemen dan in enig ander land ter wereld het geval was. Dat zijn mooie resultaten die ten minste de indruk wekken dat China zijn ratificatie van het ILO-verdrag aangaande de minimum arbeidsleeftijd serieus neemt. Helaas heeft China nog niet alle kernstandaarden en conventies van de ILO ondertekend en geeft het daarnaast geen uitvoering aan alle wel ondertekende conventies van de ILO. Hetzelfde geldt voor het VN-Charter.

Het rapport, zo vervolgde de heer Elzinga, behandelt vele onderwerpen en bevat terecht vele zorgen over de schendingen van mensenrechten, inclusief de recente schendingen in Tibet en enkele buurprovincies. Meer in het algemeen besteedt het rapport aandacht aan de discriminatie jegens etnische en religieuze minderheden, vrouwen en migranten in de landelijke gebieden, de doodstraf, en de vernedering, opsluiting en foltering van mensenrechtenactivisten, advocaten en journalisten. Spreker zei ten aanzien van de voorgestelde resolutie één amendement te hebben voorgesteld waarmee de term «labour activists» in ieder geval één keer in de tekst zou voorkomen. Hun rol is namelijk cruciaal voor de veranderingen in China die samenhangen met de keerzijde van China's economische groei en onze goedkope importen. Extreem lange werkdagen, een zevendaagse werkweek, lage lonen en het zelfs soms in het geheel niet uitbetalen van loon voor verricht werk behoren tot de dagelijkse kenmerken van het leven in China. Onveilige en ongezonde werkomstandigheden zijn min of meer standaard, vooral in de steden en de bijzondere economische zones. Dat leidt tot grote aantallen werkgerelateerde ongevallen.

In de fabrieken en bedrijven treft men veel jonge, vrouwelijke werknemers aan van wie er velen migranten uit de landelijke regio's zijn. Zij zien zich geconfronteerd met de zwaarste werkomstandigheden omdat zij, eenmaal verhuisd uit een ander district, nauwelijks rechten hebben. Zij verliezen hun sociale rechten op het gebied van huisvesting en onderwijs en dat leidt weer tot het fenomeen van de migrantenarbeiders die leven in de fabrieken en slapen in barakken. Soms leven zij met 10 personen in een klein kamertje. De heer Elzinga zei op grond van de kennis die hij heeft als internationaal «labour activist», te weten dat het verlies van het recht op onderwijs onder de rurale migrantenarbeiders leidt tot een toename van de kinderarbeid in sommige gebieden. In sommige takken van industrie

maken kindarbeiders 20% van de totale werkende bevolking uit. De arbeiders in China protesteren meer en meer tegen deze omstandigheden. Volgens de officiële statistieken telde China alleen al in 2005 87 000 gevallen van grote sociale onrust en/of rellen. Volgens de enige door de Chinese overheid toegelaten en gecontroleerde vakbond neemt het aantal sociale onlusten dat gerelateerd is aan werk en werkomstandigheden jaarlijks met 30% toe. De Communistische Partij probeert de eisen en wensen van de werknemers wel serieus te nemen en heeft nieuwe arbeidswetgeving goedgekeurd waardoor de normen ten aanzien van arbeidsomstandigheden en de rechten van arbeiders zijn verscherpt, maar zij durft de werknemers niet rechtstreeks te steunen. Arbeiders die proberen om zich te organiseren riskeren harde tegenwerking en onderdrukking met het gevolg dat veel activisten nu in het gevang zitten. Verwijzend naar een gemeenschappelijke basis van de lidstaten van de Raad en China noemde de heer Elzinga de ILO. Maar China heeft enkele belangrijke ILO-conventies niet ondertekend: die met betrekking tot de vrijheid van aansluiting bij een onafhankelijke vakbond, die met betrekking tot het recht van collectieve onderhandeling en die ten aanzien van werken zonder dwang. Mensenrechten impliceren deze centrale ILO-standaarden. Spreker zei te hopen dat het rapport zal leiden tot voortgaande dialoog tussen Europa en China waarin Europa blijft hameren op mensenrechten en daarmee samenhangende onderwerpen totdat China alle belangrijke conventies heeft ondertekend en het VN-Charter volledig respecteert.

In een aan het slot van het debat aanvaarde resolutie (11654/1621) wijst de Raad op het feit dat ook China het VN-Charter heeft ondertekend en dat hij de plicht heeft vanuit dat gegeven de politieke situatie en de stand van de mensenrechten in China te bezien en er zijn zorg over uit te spreken. De Raad spreekt voorts de bereidheid uit tot een dialoog met de Chinese autoriteiten over een breed scala van onderwerpen in de hoop en de verwachting dat China tot hervormingen zal overgaan. Als organisator van de Olympische Spelen heeft China een unieke kans aan de wereld te laten zien dat het drastische verbeteringen wil aanbrengen op het terrein van de mensenrechten, de democratie en de «rule of law». De resolutie roept de lidstaten en de internationale gemeenschap voorts op het debat met China over de klimaatverandering, terrorisme en mensenhandel te blijven voeren, een consistente en coherente houding jegens het land in te nemen als het gaat om mensenrechten, democratie en de «rule of law» en om alle individuele invloed aan te wenden om China te bewegen tot een wezenlijke dialoog met Tibet en ander buurlanden. De Chinese regering wordt in de resolutie o.a. opgeroepen een open en eerlijke dialoog aan te gaan met de landen van de Raad van Europa, de ondertekening van het VN- Handvest te respecteren, zoals dat ook van de ander leden van de Raad van Europa wordt verwacht en concrete stappen te zetten die leiden tot verbetering van diverse vrijheidsrechten (internetblokkades, huisarrest, discriminatie en vrijheidsbeperkingen aanhangers religieuze groepen, beperking vrijheden journalisten). De resolutie roept China voorts op de dialoog met Tibetaanse vertegenwoordigers voort te zetten en te komen tot het instellen van een waarheids- en verzoeningscommissie die, door het geweld en het onrecht die in het verleden aan beide zijden hebben plaatsvonden te reconstrueren, verwerking van dit conflict voor zowel de Chinezen als de Tibetanen mogelijk maakt. De Raad spoort de Europese Unie tenslotte aan de doodstraf, marteling, onmenselijke en vernederende behandeling of bestraffing, de situatie van mensenrechtenactivisten, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van de media in de politieke en mensenrechtendialoog met China als gespreksonderwerpen te blijven opbrengen.

6. Het functioneren van democratische instituties in Turkije: recente ontwikkelingen

Op maandag 23 juni 2008 besloot de Parlementaire Vergadering tot het houden van een spoeddebat over een rapport dat was uitgebracht door de Committee on the Honouring of Obligations and Commitments by Member States, de zgn Monitoring Committee, dat werd gepresenteerd door haar rapporteur, de heer L. van den Brande (België) (*doc. 11660*).

De Monitoring Committee spreekt er in haar rapport bezorgdheid uit over dat de – geheel los van hun uitkomsten – voortgaande gerechtelijke procedures tot ontbindend verklaring van de regerende Gerechtigheids- en Ontwikkelingspartij (AKP) en tot het in de ban doen van 71 van haar leden, waaronder de minister-president en de President van de Republiek en 39 parlementsleden, ernstige gevolgen hebben voor zowel de politieke stabiliteit van het land als voor het democratisch functioneren van de staatsinstellingen en de urgente economische en politieke hervormingen ernstig zullen vertragen. Zij doen daarnaast opnieuw discussies ontbranden over het verbieden van politieke partijen in het land in verband waarmee het Hof te Straatsburg eerder al concludeerde dat sprake is geweest van diverse schendingen van het Europese Verdrag inzake de Rechten van de Mens.

Respect voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht dient te worden gegarandeerd en er dient geen enkele invloed te worden uitgeoefend op het Constitutionele Hof van het land. De Monitoring Committee vertrouwt er op dat dit Hof de Europese standaarden op het terrein van de ontbinding van politieke partijen, zoals die zijn neergeslagen in de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens aangaande de artikelen 10 en 11 van het Verdrag en de Richtlijnen van de Venice-Commission ten aanzien van het verbieden en ontbinden van politieke partijen zal toepassen.

Het rapport, zich baserende op het belang van een effectieve scheiding van machten, roept alle staatsinstellingen dringend op elkaars bevoegdheden te respecteren en de krachten te bundelen om, met nieuwe energie, de zo dringend noodzakelijke economische en politieke hervormingen, die Turkije tot een moderne democratie zullen omvormen, door te voeren. De Monitoring Committee merkt in haar rapport op kennis te hebben genomen van het initiatief van de regering van Turkije om een nieuwe grondwet te ontwerpen; zij beschouwt dat als een aangelegen moment voor het houden van een breed, nationaal debat waaraan alle actoren in de samenleving zouden kunnen deelnemen. De commissie raadt de regering aan dit proces in nauwe samenwerking met de Venice Commission tot een goed einde te brengen. De nieuwe grondwet moet in het bijzonder een passend stelsel van «checks and balances» garanderen en moet een centrale plaats toekennen aan de bescherming van de mensenrechten en aan de fundamentele vrijheden zodat het democratisch functioneren van de Turkse instituties wordt gewaarborgd en het hervormings- en moderniseringsproces voortgang vindt. De commissie beveelt de Parlementaire Vergadering in dit rapport aan de dialoog met Turkije in het kader van de post-monitoringsprocedure voort te zetten, de ontwikkelingen rond het democratisch functioneren van haar staatsinstellingen en het proces van totstandkoming van een nieuwe grondwet nauwgezet te volgen en, indien dat nodig wordt geoordeeld, de mogelijkheid van heropening van de monitoringprocedure ernstig in overweging te nemen.

Van de zijde van de Nederlandse delegatie werd aan het debat over dit rapport deelgenomen door de heer **Van der Linden**, die het woord voerde namens de fractie van de Europese Volks Partij. Deze spreker noemde dit debat een belangrijk debat dat op de juiste

plaats en op het juiste moment wordt gevoerd. De situatie in Turkije is immers buitengewoon ernstig en kan bovendien ver strekkende politieke, economische en sociale gevolgen hebben. Op het spel staan de «rule of law» en de democratie. Natuurlijk ondersteunen wij een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke macht, maar onafhankelijkheid betekent ook vasthouden aan de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de mens en aan de verplichtingen en beginselen van de Raad van Europa. Sinds 1961 heeft het Turkse Constitutionele Hof 24 partijen verboden en in bijna alle van die gevallen heeft het Straatsburgse Hof uitgesproken dat deze verboden schendingen van het Verdrag inzake de Mensenrechten inhielden. Spreker zij van alle instituties, inclusief de rechterlijke macht, te verwachten dat ze de standaarden en beginselen van de Raad van Europa respecteren en dienovereenkomstig handelen. Het Constitutionele Hof van Turkije moet Europese normen toepassen als gaat om het ontbinden van politieke partijen. De jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens met betrekking tot de artikelen 10 en 11 van het Europese Verdrag inzake de Rechten van de Mens – artikel 10 gaat over de uitingsvrijheid en artikel 11 over de vrijheid van vereniging en vergadering – en de desbetreffende richtlijnen van de Venice Commission moeten worden gerespecteerd.

De heer Van der Linden vervolgde met op te merken dat van de Parlementaire Vergadering de duidelijke boodschap moet uitgaan dat deze internationale beginselen gelden in alle lidstaten en in alle instituties van die lidstaten. Het is een partij toegestaan de grondwet te veranderen met politieke middelen mits zij de democratische beginselen respecteert. De Parlementaire Vergadering heeft waarnemers gestuurd naar de verkiezingen in Turkije en alle internationale organisaties hebben verklaard dat het eerlijke en vrije verkiezingen waren. Het volk heeft zijn wil tot uitdrukking gevraagd in overeenstemming met volledig democratische procedures. Spreker zei de Turkse regering graag te willen aanmoedigen om op de ingeslagen weg door te gaan en vaart te maken met het hervormingsproces.

De AK-partij heeft een uitstekende reputatie op het gebied van hervormingsprocessen, ook in relatie tot sociale en economische aangelegenheden, minderheidsvraagstukken en onderwijs. Zelfs in het Koerdische deel oogstte de partij grote steun bij de laatste verkiezingen. Natuurlijk is er nog een hele weg te gaan. De duidelijke en kloeke beslissing om zich aan te sluiten bij de EU is een sterke uitdrukking van de politieke wil om te voldoen aan de Kopenhagen-criteria. Spreker zei de Turkse regering te willen verzoeken haar commitment met het secularisme explicieter uit te dragen. Hij voegde toe dat zijn fractie haar dringend oproept het constitutionele hervormingsproces meer vaart te geven met ondersteuning vanuit de Venice Commission, één van de meest prestigieuze instituties ter wereld die zich bezig houden met constitutionele zaken. Deze oproep geldt ook een herziening van de wetgeving met betrekking tot politieke partijen.

Een verbod op de AK-partij zou, zo zette de heer Van der Linden zijn betoog voort, in strijd zijn met de beginselen en standaarden van de Raad van Europa. Als zo'n verbod zou worden uitgevaardigd dan zou dat kunnen worden beschouwd als een gerechtelijke coup. Er zijn in het geheel geen gronden waarop een politieke partij die in vrije en eerlijke verkiezingen zo'n overweldigend mandaat kreeg kan worden verboden. Zo'n verbod zou tot enorme spanningen leiden en niet alleen ernstige internationale repercussies veroorzaken binnen Turkije, maar zou ook twijfels doen rijzen over de voortgaande onderhandelingen met de Europese Unie. Hoe zou de Europese Unie de onderhandelingen kunnen voortzetten met een land dat een verbod uitspreekt op een partij en haar leden die na vrije en eerlijke verkiezingen zijn verkozen? Dat zou één van de ernstigste inbreuken op ons democratisch systeem betekenen en onacceptabel zijn voor deze Raad van Europa, die pal staat voor de

bevordering en de verdediging van onze fundamentele waarden. De heer Van der Linden besloot zijn interventie met de mededeling dat de fractie van de Europese Volkspartij het uitnemende rapport van rapporteur Van den Brande van harte ondersteunt.

Aan het slot van dit debat aanvaardde de Parlementaire Vergadering een resolutie (11660/1622) waarin zij, met een verwijzing naar de gebeurtenissen na de verkiezingen in juli 2007 en het onlangs bekend gemaakte voornemen van de officiële aanklager van het Hooggerechtshof van Turkije om te komen tot een verbod op de regerende AK-partij, allereerst uitsprak pal te staan voor seculiere staten als leden van de Raad van Europa. De Vergadering tekent daarbij overigens aan dat de criteria van secularisme niet van toepassing kunnen zijn op politieke partijen omdat die, gebaseerd op de morele waarden die vaak ook van religieuze aard zijn, in alle landen van de Raad van Europa veelvuldig voorkomen. Indien dergelijke partijen deelnemen aan de regering die ongrondwettelijke maatregelen nemen, dan zal men niet die partij, maar die regering moeten aanspreken en eventueel doen vervolgen.

De Vergadering is van oordeel dat de effectieve scheiding van machten en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht behoren tot de fundamentele beginselen van een democratie die door alle staatsinstellingen gerespecteerd moeten worden. Dat betekent enerzijds dat er geen invloed op het Constitutionele Hof mag worden uitgeoefend, anderzijds vertrouwt de Parlementaire Vergadering dat dat Hof de Europese standaarden en normen op het gebied van het verbieden van politieke partijen, zoals die voortvloeien uit de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens inzake de artikelen 10 en 11 van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens, zal toepassen.

In de resolutie wordt er voorts aan herinnerd dat Turkije, toen de monitoring-procedure werd afgesloten, werd uitgenodigd een grondige herziening van zijn Grondwet van 1982 door te voeren en deze met hulp van de Venice Commission in lijn te brengen met de Europese standaarden. Vastgesteld wordt dat de behoefte aan een nieuwe grondwet groter is dan ooit. Nu de Vergadering kennis heeft genomen van het voornemen van de Turkse regering de grondwet te wijzigen, beschouwt zij dat als een aangelegen moment om het debat over die wijzigingen met zoveel mogelijk actoren in de samenleving te voeren. Aan het slot van de resolutie wordt de Monitoring Committee verzocht de dialoog met Turkije in het kader van de post-monitoring procedure te intensiveren, de ontwikkeling van het democratisch functioneren van de staatsinstellingen, in het bijzonder het herzieningsproces met betrekking tot de grondwet nauw te blijven volgen en zonodig te mogelijkheden van een heropening van het monitoringsproces te overwegen.

7. Activiteiten van het International Committee van het Rode Kruis (ICRC)

Aan het debat over een rapport inzake de activiteiten van het International Committee van het Rode Kruis, dat was opgesteld door de Committee on Migration, Refugees and Population en werd verdedigd door haar rapporteur, de heer M.Hancock (Verenigd Koninkrijk), werd deelgenomen door de heer **Kox**.

Het rapport geeft een overzicht van de belangrijkste terreinen waarop de ICRC, in het bijzonder binnen Europa, actief is geweest tussen 2002 en 2008 en bevat een evaluatie van de nieuwe uitdagingen zoals die zijn opgenomen in de strategie van de organisatie voor 2007 tot 2010. Het rapport besteedt in het bijzonder aandacht aan de inspanningen van ICRC op het gebied van de bescherming van migranten, vluchtelingen,

internationale ontheemden en van haar activiteiten ten behoeve van vermiste mensen.

Het rapport moedigt het ICRC aan door te gaan met haar deelname aan de institutionele en operationele humanitaire coördinatie met andere humanitaire organisaties en de verdere samenwerking met Rode Kruis en Roede Halve Maan te intensiveren.

Wat betreft de samenwerking met de Raad van Europa spreekt het rapport zich uit voor ontwikkelingssamenwerking in het bijzonder ten aanzien van omstandigheden rond detentie, humanitaire bijstand aan mensen die getroffen worden door gewapende conflicten en andere situaties waarin geweld een rol speelt (inclusief vreemdelingen en internationaal ontheemden), de oplossing van het vraagstuk van vermiste personen in Europa en de bevordering, verspreiding en nationale implementatie van het internationale humanitaire recht.

De heer **Kox**, sprekende namens de fractie van Verenigd Europees Links, complimenteerde de heer Hancock met het rapport dat een aantal goede voorstellen aan de Parlementaire Vergadering, maar ook aan de nationale regeringen bevat waarmee de effectiviteit van het Rode Kruis kan worden vergroot.

Spreker zei allereerst graag de heer Kellenberger, de voorzitter van het International Committee van het Rode Kruis en zijn medewerkers, en via hen het grote, wereldwijde leger van miljoenen vrijwilligers die proberen, soms met de moed der wanhoop, te herstellen of ten minste te verlichten wat andere legers hebben vernietigd met hun oorlogen en gewapende conflicten, niet alleen ver weg, maar ook in dit continent waar de laatste jaren te veel gruwelijke oorlogen zijn uitgevochten.

Het Rode Kruis is, in de ogen van de fractie van Verenigd Europees Links en waarschijnlijk in ieders ogen, een prachtige organisatie; een prachtige organisatie in een alles behalve prachtige wereld. Het was een wijs besluit de Nobel-prijs tweemaal toe te kennen aan dit oudste en grootste humanitaire netwerk ter wereld. Misschien zouden de relevante instanties eens moeten overwegen deze prijs voor de derde keer toe te kennen.

De heer Kox stelde vast dat het goed nieuws is dat, nu de ontbrekende handtekeningen onder de Geneefse Conventie met betrekking tot het Internationale Rode Kruis intussen zijn gezet, dit het eerste verdrag is dat wereldwijd wordt ondersteund. Dat is een felicitatie aan het Rode Kruis, dat daar zo hard aan heeft gewerkt, waard.

Het werk van het Rode Kruis wordt steeds moeilijker. Sedert het einde van de Koude Oorlog heeft het zich gesteld gezien voor de enorme en gruwelijke gevolgen van verscheidene oorlogen en gewapende conflicten met miljoenen slachtoffers van steeds meer duivels wordende technieken van verwonding, vernedering, verschrikking, terrorisme en moord van burgers en militairen. De oorlog tegen het terrorisme die President Bush afkondigde is één van de nieuwe gewapende conflicten met onvoorziene gevolgen voor het werk van het Rode Kruis. Er is een gruwelijke oorlog in Irak aan de gang en een eindeloos gewapend conflict in Afghanistan. Er zijn altijd illegale en geheime gevangenissen en opnieuw zien wij dat foltering als strijdmiddel wordt gebruikt oorlogen.

De heer Kox vroeg de heer Kellenberger vervolgens de gedachte dat het Rode Kruis meer wegen zou moeten bewandelen om ruchtbaarheid te geven aan bepaalde feiten nader uit te werken. Hij wees daarbij op voorbeelden als Guantanamo Bay en Birma. Ook zou zijn fractie graag verder worden ingelicht over geheime detentieplaatsen op het Europese continent, zoals genoemd in het rapport-Marty. Of verbiedt de vertrouwelijkheid van informatie het Rode Kruis het verschaffen van deze door de Parlementaire Vergadering zo gewenste informatie? De fractie van Verenigd Europees Links zal, zo besloot de heer Kox zijn betoog, de voorstellen van de heer Hancock alle steunen. Zij wil feitelijk een stap verder gaan door actief campagne te voeren voor verdere ondertekening

van het verdrag inzake clustermunitie. De oproep van de heer Kellenberger aan alle landen om dit verdrag spoedig te tekenen stelt zij dan ook erg op prijs.

Ter afsluiting van dit debat nam de Vergadering een resolutie aan (11 608/1623) waarin de lidstaten van de Raad van Europa o.a. worden opgeroepen het werk van het Rode Kruis niet alleen actief te ondersteunen, maar ook een breder draagvlak te geven door samenwerking tussen landen en organisaties, op nationaal en regionaal niveau te bevorderen en door aan het internationale humanitaire recht een ruimere bekendheid en een bredere toepassing te geven.

De resolutie roept de ICRC op haar activiteiten op het gebied van de bescherming van mensen verder uit te bouwen door haar financiële positie te versterken, haar pogingen om verdwijningen van mensen te voorkomen te intensiveren en haar participatie aan institutionele en operationele coördinatie met andere humanitaire organisaties voort te zetten en uit te breiden.

De lidstaten en waarnemers van de Raad van Europa wordt tenslotte gevraagd de uitdrukkelijk genoemde protocollen bij de Geneefse conventies van 1977 en 2005, voor zover zij die nog niet hebben ondertekend, te ratificeren. Ook bevat de resolutie o.a. een oproep om het Statuut voor het Internationale Strafhof en het Verdrag tegen cluster-munitie te ondertekenen.

De voorzitter van de delegatie,
Bemelmans-Vidéc

De griffier van de delegatie,
Nieuwenhuizen